

Héraðsdómur Reykjavíkur

Dómur 12. maí 2021

Mál nr. E-1364/2020:

A

(Guðbrandur Jóhannesson lögmaður)

gegn

B og C

(Eva Bryndís Helgadóttir lögmaður)

og

D

(Stefán A. Svensson lögmaður)

Dómur

- Mál þetta, sem dómtekið var 16. apríl 2021, höfðaði A, [...], með stefnu birtri 19. febrúar 2020, á hendur B, [...], C, [...], og D, [...], til heimtu miskabóta, dráttarvaxta og málskostnaðar.
- Stefnandi gerir þá kröfu í málinu að stefndu greiði stefnanda, óskipt (in solidum), miskabætur að fjárhæð 4.000.000 króna, með vöxtum samkvæmt 1. mgr. 8. gr. laga nr. 38/2001 um vexti og verðtryggingu, frá 11. mars 2018 til 11. október 2019, en með dráttarvöxtum skv. 1. mgr. 6. gr. sömu laga frá þeim degi til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar að skaðlausu úr hendi stefndu, óskipt (in solidum), eins og ekki væri um gjafsóknarmál að ræða.
- Stefndu B og C krefjast sýknu af öllum kröfum stefnanda í málinu, auk málskostnaðar. Stefndi D krefst sömuleiðis sýknu af öllum kröfum stefnanda í málinu, auk málskostnaðar.

I

Málavextir

- Stefnandi er [...]
- Stefndu B og C voru þáttastjórnendur, upptökuaðilar og framleiðendur sjónvarpsþáttanna E sem sýndir voru á fjölmiðli meðstefnda D, sem telst fjölmiðlaveita í skilningi 15. töluliðar 1. mgr. 2. gr. laga um fjölmiðla nr. 38/2011.

- 6 Að sögn stefndu var markmiðið með gerð umræddra þátta að birta án fordóma rödd þjóðfélagshóps, sem fái sjaldan eða aldrei að heyrast í fjölmiðlum, þar sem fangar eða fyrrverandi fangar fengju tækifæri til að segja sögu sína sjálfir. Fólk gæti þannig fengið að kynnast einstaklingnum sjálfum, eins og hann væri með öllum sínum kostum og göllum.
- 7 Stefnandi var einn af viðmælendum í umræddum þáttum, nánar tiltekið í þætti sem birtur var á sjónvarpsstöð stefnda D þann 4. mars 2018.
- 8 Þótt verulegur ágreiningur sé um atvik málsins, eins og síðar verður komið að, þá er upplýst að stefndu B og C þekktu til stefnanda áður en til viðtals við hana kom, þar sem hún hafði starfað sem fjölmiðlakona á árum áður. Þá er ekki ágreiningur um að stefnandi hafi hafnað því að veita stefndu viðtal er þau hittust sumarið 2017, er stefnandi sat í fangelsi.
- 9 Á hinn bóginn er ágreiningur um hvernig það kom til að stefnandi og stefndu B og C hittust næst. Stefnandi heldur því fram að stefndu hafi fengið veður af því að hún væri í haldi lögreglu þann 15. ágúst 2017 og að þeir hafi setið fyrir henni er hún losnaði þaðan. Því hafna stefndu og vísa til þess að stefndi B hafi átt í tölvupóstsamskiptum við stefnanda í byrjun ágúst 2017, sem hafi leitt til þess að stefnandi hafi samþykkt að koma í viðtal í þáttunum. Þau hafi hins vegar hist fyrir tilviljun umræddan dag fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu í Reykjavík. Ekkert viðtal hafi þó verið tekið upp í það sinn. Stefnandi og stefndi hafi farið á kaffihús og rætt málin og loks sammælt um að hittast aftur síðar þennan sama dag.
- 10 Upplýst er að stefndu B og C tóku í það minnsta þrjú viðtöl við stefnanda, auk viðtals við H. Ágreiningslaust er að eitt þessara viðtala var tekið fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu í Reykjavík, annað var tekið í [...] og hið þriðja á heimili H. Loks var tekið viðtal við [...] stefnanda fyrir utan heimili [...] stefnanda.
- 11 Ágreiningur er aftur á móti um það í hvaða röð viðtölin voru tekin upp og hversu langan tíma hafi tekið að taka viðtölin. Í stefnu er því haldið fram að öll viðtölin hafi verið tekin sama dag, þann 15. ágúst 2017, og að viðtalið fyrir utan lögreglustöðina hafi verið fyrst í röðinni, þá viðtalið á heimili H og loks viðtalið í [...].
- 12 Samkvæmt stefndu þá sóttu B og C stefnanda síðar sama dag og stefndi B og stefnandi hittust fyrir framan lögreglustöðina við Hverfisgötu. Í framhaldi af því hafi verið tekið upp ítarlegt viðtal við stefnanda í [...]. Þau hafi síðan farið saman að lögreglustöðinni við Hverfisgötu, þar sem látið hafi verið líta út sem stefnandi væri

nýlega laus úr haldi lögreglu, eins og hafði gerst þá fyrr um morguninn. Í framhaldi af því kveðst stefndi B hafa rætt við stefnanda, en stefndi C tekið viðtalið upp. Daginn eftir hafi þeir tekið viðtal við H fyrir utan heimili [...] og þriðja daginn hafi þeir svo tekið upp viðtal við stefnanda á heimili [...].

- 13 Stefndandi gaf ekki skýrslu við aðalmeðferð málsins vegna veikinda. Í stefnu segir hins vegar að ekkert samráð hafi verið haft við stefnanda áður en viðtalið við lögreglustöðina var tekið upp og að hún hafi ekki gefið samþykki fyrir því fyrir fram. Í stefnu segir sömuleiðis að stefndandi hafi óskað eftir því sérstaklega er viðtölin voru tekin upp að fá að skoða efnið fyrir birtingu og ákveða í kjölfarið hvort hún samþykkti opinbera birtingu þess. Í stefnu kemur jafnframt fram að stefndandi hafi ítrekað reynt að ná símleiðis í stefnda B eftir upptökur, en stefndi hafi ekki svarað símtölum hennar. Þessu er öllu andmælt af hálfu stefndu.
- 14 Þann 5. febrúar 2018 sendi stefndandi stefnda tölvupóst, þar sem sagði meðal annars: *Fínn þátturinn í gær. Mamma sagði mér að það væri eitthvað notað af því sem ég sagði í þáttunum og fjölskyldan mín er fokvond út í mig fyrir að koma fram í þáttunum. Er hægt að taka mig út úr þessu? Hvenær átti þetta annars að koma? Gögn málsins bera ekki með sér að tölvupóstinum hafi verið svarað en stefndi B hefur greint frá því að hann hljóti að hafa svarað tölvubréfinu með símtali. Tölvupóstinn virðist stefndandi hins vegar einungis hafa sent til stefnda B en ekki til annarra stefndu, sem kannast ekki við að hafa séð hann.*
- 15 Hinn 28. febrúar 2018 barst stefnda D bréf frá [...], þar sem sagði meðal annars: *Okkur langaði þess vegna að spyrja þig hvort einhver möguleiki væri á að fá að sjá viðtalið áður en það verður sýnt í sjónvarpinu. [...] – bara ég og [...]. Þannig getum við undirbúið okkur betur og hjálpað [...] að vera með svör á reiðum höndum á mánudeginum á eftir. Maðurinn minn þarf líka þennan undirbúningstíma svo hann geti sem best svarað þeim spurningum sem pottþétt koma upp hjá krökkunum þegar þau horfa á þáttinn.*
- 16 Stefndu B og C svöruðu þann 2. mars 2018 póstinum frá 28. febrúar 2018. Í svari B segir meðal annars: *Á sjónvarpsferli mínum hef ég aldrei veitt neinum aðgang að efniinu fyrirfram og svo verður að vera í þetta sinn líka. Auðvitað veit ég að um viðkvæmt efni er að ræða en það er gert í fullu samkomulagi við þær mæðgur. Ég verð því miður að neita beiðni ykkar.*

- 17 Þátturinn var að því búnu birtur í sjónvarpi á vegum stefnda D þann 4. mars 2018, þ.m.t. viðtölin þrjú við stefnanda og viðtalið við H. Sama dag birti stefndi D kynningu á þættinum á vefsvæði sínu, D. Óumdeilt er að hvorki stefnandi né aðrir í fjölskyldu hennar fengu að sjá umrætt efni áður en það var birt.
- 18 Þann 11. september 2019 sendi lögmaður stefnanda hverjum og einum hinna stefndu kröfu um skaða- og miskabætur vegna ólögmætrar myndbirtingar. Kröfum stefnanda var hafnað af hálfu stefnda D þann 20. september 2019, en af hálfu annarra stefndu þann 11. október 2019.

II

Helstu málsástæður stefnanda

- 19 Stefnandi byggir kröfu sína um miskabætur á 26. gr. skaðabótalaga nr. 50/1993 og á sakarreglunni. Byggt er á því að háttsemi stefndu hafi verið saknæm og ólögmæt og að orsakatengsl séu á milli gjörða stefndu og tjóns stefnanda. Skilyrði um að tjón stefnanda sé sennileg afleiðing af háttsemi þeirra sé sömuleiðis uppfyllt hvað varði alla stefndu. Hvað aðild málsins varðar þá vísar stefnandi til 19. gr. laga um meðferð einkamála nr. 91/1991.
- 20 Stefnandi kveður aðalágreining málsins snúast annars vegar um það hvort stefnandi hafi veitt stefndu samþykki sitt fyrir gerð og birtingu umræddra viðtala og hins vegar að því hvort stefnda D hafi verið skylt að tryggja að ótvírætt samþykki stefnanda lægi fyrir við birtingu viðtalanna í ljósi eðlis þeirra upplýsinga sem þar komu fram og viðkvæmrar stöðu stefnanda í samfélaginu.
- 21 Stefnandi kveður að hún hafi samþykkt að ræða við stefndu B og C með því skilyrði að hún fengið að skoða efnið síðar. Hún hafi hins vegar aldrei veitt samþykki sitt fyrir því að viðtölin yrðu birt opinberlega. Stefnandi byggir á því að stefndu hafi tekið myndbrot af henni fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu án hennar samþykkis, en hún hafi á þeim tíma verið fárveik líkamlega og andlega og mikið niðri fyrir eftir fangelsisvistina.
- 22 Stefnandi byggir enn fremur á því (a) að skýr vilji hennar til að draga sig út úr þáttum stefndu og (b) sú skoðun hennar að hún vildi ekki að viðtalið yrði birt opinberlega hafi endurspeglast í tölvupósti hennar til stefnda B frá 5. febrúar 2018. Þrátt fyrir skýr skilaboð stefnanda þar að lútandi hafi stefndu B og C ákveðið að birta viðtalið gegn

- vilja stefnanda og án hennar samþykkis. Á því beri þeir ábyrgð á grundvelli sakarreglunnar og 26. gr. skaðabótalaga.
- 23 Stefnandi byggir á því að þar sem stefndi D hafi ekki haft samband við stefnanda áður en viðtalið við hana var birt, né aflað ótvíræðs samþykkis frá henni fyrir birtingunni, þá beri stefndi óskipta ábyrgð með meðstefndu á grundvelli sakarreglunnar og 26. gr. skaðabótalaga, einkum og sér í lagi í ljósi eðlis þeirra upplýsinga sem viðtalið hafði að geyma og viðkvæmrar stöðu stefnanda í samfélaginu.
- 24 Stefnandi byggir á því að vanræksla stefndu við öflun óskilyrts og ótvíræðs samþykkis frá stefndu fyrir opinberri birtingu viðtalanna hafi brotið í bága við skráð lög og reglur, svo sem 8. tölulið b-liðar 2. gr., 9. gr. og 43. gr. laga um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga nr. 77/2000, 71. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1944 og 8. gr. Mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994, en um mjög viðkvæmar persónuupplýsingar hafi verið að ræða. Stefnandi byggir jafnframt á því að háttsemi allra stefndu brjóti í bága við 3. gr. siðareglna Blaðamannafélags Íslands.
- 25 Stefnandi byggir enn fremur á því að strangar kröfur verði að gera til stefnda D um að virða mannréttindi og vísar í því samhengi til 1. töluliðar 2. mgr. 3. gr. og 4. töluliðar 4. mgr. 3. gr. laga um Ríkisútvarpið, fjölmiðil í almannabágu, nr. 23/2013. Stefnandi telur sömuleiðis að háttsemi stefnda, sem hafi innan sinna raða sérfræðinga í fjölmiðlun, brjóti gegn 1. gr. og 1. tölulið 2. mgr. 7. gr. áðurnefndra laga, svo og gegn siðareglum sem gilda um starfsemi stefnda, þ.m.t. 1., 2., 3., 4. og 5. mgr. 1. gr. og 1., 3. og 4. mgr. 2. gr. siðareglna D.
- 26 Stefnandi vísar til þess að stefndu B og C séu með reyndustu mönnum á sínu sviði og að beita eigi ströngu sakarmati um störf þeirra, með hliðsjón af siðareglum Blaðamannafélags Íslands. Þá auki það á saknæmi háttsemi stefnda B að honum hafi verið það ljóst að óheimilt hefði verið að birta viðtalið við stefnanda opinberlega.
- 27 Stefnandi byggir á því að stefndu B og C beri ábyrgð á efni sem þeir hafi framleitt á grundvelli a-liðar 50. gr. laga um fjölmiðla nr. 38/2011. Meðstefndi D beri ábyrgð á því efni sem það birti, annars vegar í auglýsingum til að kynna umæddan þátt, og hins vegar viðtölunum sjálfum, sbr. a.-c-liði 50. gr. sömu laga.
- 28 Stefnandi byggir á því að háttsemi stefndu við vinnslu og opinbera birtingu viðtala við stefnanda, án hennar samþykkis, hafi ótvírætt falið í sér ólögmetna meingerð gegn friði, æru og persónu stefnanda, sbr. b-lið 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga. Stefnandi

telur sömuleiðis að háttsemi stefndu hafi brotið í bága við 229. gr. almennra hegningarlaga nr. 19/1940.

- 29 Stefnandi kveðst hafa orðið fyrir miklu áfalli bæði þegar auglýsingar og kynningarstiklur með efni úr umræddum sjónvarpsþætti, þ.m.t. viðtölum við stefnanda, hafi tekið að birtast í janúar og febrúar 2018, svo og er viðtölin voru birt í heild sinni í mars sama ár. Stefnandi vísar til þess að hún hafi orðið landsþekkt á neikvæðan hátt, sem hafi kallað fram óæskileg og neikvæð viðbrögð annarra. Stefnandi kveðst þjást af skertri sjálfsmynd, kvíða og depurð, sem sé afleiðing af fyrrgreindri birtingu viðtala við stefnanda. Stefnandi vitnar einnig til vottorðs F sálfræðings varðandi andlegar afleiðingar háttsemi stefndu fyrir stefnanda.
- 30 Stefnandi vísar til þess að um hafi verið að ræða mjög viðkvæmar persónuupplýsingar, sbr. 8. tölulið 2. gr. laga um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, svo og myndbrot sem hafi sýnt stefnanda mjög veika og í sínu versta andlega og líkamlega ástandi. Þátturinn hafi verið sýndur í opinni dagskrá á besta tíma. Umfjöllun um þáttinn hafi sömuleiðis verið birt á vef stefnda D og sé þar enn að finna.

III

Helstu málsástæður stefndu B og

C

- 31 Stefndu byggja mál sitt á því að skilyrði bótaskyldu séu ekki fyrir hendi, hvorki að því er varðar sakarreglu skaðabótaréttarins né 26. gr. skaðabótalaga. Stefndu hafna því að stefnandi hafi ekki samþykkt viðtölin við hana, svo og því að samþykki hennar hafi verið takmarkað við upptöku viðtalanna en ekki birtingu og að birting viðtalanna hafi þannig verið háð sérstöku samþykki stefnanda. Loks er því hafnað að stefnandi hafi afturkallað samþykki sitt með tölvupósti, dags. 5. febrúar 2018.
- 32 Stefndu vitna til tölvupóstsamskipta við stefnanda þar sem stefnandi samþykkti að mæta í viðtöl við stefndu, án nokkurra skilyrða. Stefnanda hafi auk þess ekki getað dulist að verið væri að taka upp viðtöl og hún hafi þekkt þættina E, markmið þeirra og umfjöllunarefni. Viðtölin hafi verið tekin yfir nokkurra daga tímabil og stefnandi hafi þannig ítrekað samþykkt þau í verki.
- 33 Stefndu vitna sömuleiðis til þess að í tölvupósti stefnanda, dags. 5. febrúar 2018, hafi hvergi komið fram að birting væri óheimil, en slíkt hefði þurft að koma fram með skýrum og afdráttarlausum hætti. Eins hafi ekki komið fram að stefnandi væri ósátt við að hafa mætt í viðtölin. Stefndu hafi sömuleiðis borist beiðni frá aðstandendum stefnanda þar sem beðið hafi verið um að fá að sjá umrædd viðtöl áður en þau yrðu birt. Sá póstur hefði verið orðaður með öðrum hætti ef samþykki stefnanda hefði verið áskilið fyrir birtingu viðtalanna.
- 34 Stefndu mótmæla því að stefnandi hafi ekki verið hæf til að veita samþykki sitt fyrir viðtölunum. Viðtölin hafi átt sér aðdraganda, þar sem stefndu og stefnandi hafi átt í samskiptum á löngu tímabili, en nokkrir mánuðir hafi liðið frá fyrstu kynnum þar til viðtölin hafi verið tekin upp. Stefnanda hafi verið fullljóst hver tilgangurinn var með viðtölunum, þar sem aðilar höfðu rætt hann ítarlega. Samþykki sitt hafi stefnandi veitt í viðurvist H, sem jafnframt hafi veitt samþykki fyrir því að viðtal yrði tekið upp við hana sjálfa.
- 35 Stefndu byggja á því að ef fallist yrði á máltilbúnað stefnanda í málinu myndi það leiða til þess að fjölmiðlum væri gert ókleift að fjalla um erfið málefni eða einstaklinga í erfiðum persónulegum aðstæðum, eða jafnvel að taka viðtöl við börn. Slíkar skorður á fjölmiðlamenn feli í sér takmarkanir á tjáningarfrelsi, sem standist ekki tjáningarfrelsisákvæði 73. gr. stjórnarskrárinnar.

- 36 Stefnu hafna því að hafa brotið gegn ákvæðum laga um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga. Ekki hafi verið um vinnslu persónuupplýsinga að ræða í skilningi laganna og því eigi ákvæði þeirra ekki við. Stefnu teljist því hvorki vera ábyrgðaraðilar né vinnsluaðilar í skilningi laganna. Gildissvið laganna taki fyrst og fremst til sjálfvirkrar vinnslu persónuupplýsinga að hluta eða í heild. Einstökum tilvitnunum til áðurnefndra laga sé þar af leiðandi mótmælt, þ.m.t. til refsheimildar laganna. Þá er því mótmælt að tölvupóstur stefnanda frá 5. febrúar 2018 hafi falið í sér afturköllun á veittu samþykki.
- 37 Stefnu hafna því sömuleiðis að hafa brotið gegn rétti stefnanda til friðhelgi einkalífs í skilningi stjórnarskrárinnar og framangreindra laga. Stefnandi hafi sjálfviljug veitt allar þær upplýsingar sem hún hafi gefið, eða [...] hennar með samþykki stefnanda. Viðtölin hefðu ekki verið tekin upp eða birt nema með fyrirfram veittu samþykki stefnanda. Slíkt samþykki hafi verið veitt, bæði skriflega og ítrekað í verki. Stefnu hafna því sömuleiðis að siðareglur Blaðamannafélags Íslands hafi verið brotnar.
- 38 Stefnu andmæla því að orsakasamband geti verið á milli meintrar meingerðar í garð stefnanda og meints tjóns hennar, enda hafi engin gögn verið lögð fram því til stuðnings. Langur tími hafi liðið frá því að viðtöl við stefnanda voru birt og þar til stefna var gefin út, og það dragi úr sönnunargildi vottorðs sálfræðings í málinu. Þessi ágalli á málinu kunni að leiða til frávísunar þess, án kröfu (ex officio), a.m.k. að hluta, með vísan til g-liðar 1. mgr. 80. gr. og 1. mgr. 95. gr. laga um meðferð einkamála.
- 39 Stefnu telja fjárkröfu stefnanda úr öllu hófi og ekki í samræmi við réttarframkvæmd. Kröfu sína um lækkun bóta kveða stefnu styðjast við þau sjónarmið sem að framan voru rakin varðandi kröfu þeirra um sýknu. Stefnu gera sömuleiðis athugasemdir við upphafstíma dráttarvaxta og telja að hann eigi að miðast við dómsuppsögu.

IV

Helstu málsástæður stefnda D.

- 40 Stefnandi andmælir málatilbúnaði stefnanda í heild sinni. Hann bendir á að meðstefndu hafi gert verksamning við stefnda þar sem þeir hafi tekið að sér dagskrárgerð og tæknivinnslu (kvikmyndatöku og klippingu) vegna umræddra sjónvarpsþátta. Meðstefndi B skyldi „skrifa handrit að og sinna umsjón og dagskrárgerð að umræddum þáttum ásamt tilheyrandi vinnslu fyrir vef D“.

- 41 Stefndi kveðst hvorki hafa verið vinnuveitandi meðstefndu né hafi hann haft ritstjórnarlegt vald. Meðstefndu hafi ekki verið launþegar hjá stefnda í tengslum við gerð þáttanna, heldur verktakar. Meðstefndu hafi ábyrgst gagnvart stefnda „að efni og vinnsla þáttar [væri] í samræmi við þau markmið sem D [hefði] sett viðkomandi þætti“. Væru atriði í þættinum „sem gætu hugsanlega valdið hneykslan, sárindum, verið ærumeiðandi eða atriði sem talist gætu utan almenns velsæmis, [bæri] þáttagerðarfólki skilyrðislaust að ráðfæra sig við dagskrárstjóra um hvort við hæfi [væri] að sýna viðkomandi atriði.“
- 42 Stefndi bendir á að fram hafi komið í lok umræðra þátta að þeir væru framleiddir af meðstefndu, sem hafi jafnframt annast dagskrárgerð. Hugmyndin að þáttaröðinni hafi hins vegar meðal annars verið komin frá dagskrárstjóra Sjónvarps hjá stefnda, G. Hann hafi þó ekki komið sérstaklega að efnistöfum einstakra þátta og ekki haft ritstjórnarlegt vald við gerð þáttanna. Efni þáttanna hafi átt erindi til almennings og meðal annars verið byggt á greinarskrifum stefnanda sjálfrar um veru sína í fangelsi.
- 43 Stefndi hafnar því að hann hafi með athöfnum sínum eða athafnaleysi brotið gegn þeim lögum og reglum sem stefnandi vitni til í stefnu. Stefndi kveður að honum hafi ekki verið kunnugt um að stefnandi væri andvíg birtingu umræðra viðtala, hafi sú verið raunin. Stefndi kveðst þvert á móti hafa verið í góðri trú um hið gagnstæða. Engin samskipti stefnda og stefnanda hafi gefið tilefni til að ætla annað.
- 44 Stefndi byggir á því að löglíkur standi til þess að sá sem veitir sjónvarpsviðtal (í fyrirbyggjandi tilviki fleiri en eitt) sé samþykkur birtingu þess. Að sama skapi sé fráleitt að leggja þá skyldu á stefnda þegar svo háttar til, hvað þá að viðlagðri bótaábyrgð, að ganga úr skugga um hvort viðmælandi sé samþykkur birtingu viðtals. Minnir stefndi á, í þessu samhengi, að ásetningur eða verulegt gáleysi sé skilyrði miskabóta samkvæmt 26. gr. skaðabótalaga.
- 45 Stefndi byggir á því að tilvísun til siðareglna stefnda, eða siðareglna Bláðamannafélags Íslands, eigi ekki við með hliðsjón af samningssambandi stefnda og meðstefndu. Sama eigi við um tilvísanir til réttarreglna, þ.m.t. laga og reglna um persónuvernd, laga nr. 38/2011 um fjölmiðla og eftir atvikum laga nr. 23/2013 um Ríkisútvarpið, fjölmiðil í almannapágu.
- 46 Stefndi mótmælir því að hann teljist ábyrgðaraðili eða vinnsluaðili í skilningi laga nr. 77/2000 (sbr. nú lög nr. 90/2018 um persónuvernd og vinnslu persónuupplýsinga, sem tóku gildi 15. júlí 2018). Þá virðist ekki hafa verið um vinnslu persónuupplýsinga

- að ræða. Stefndi telur að gæta verði að 5. gr. umræddra laga í þessu sambandi. Tilvísun stefnanda til 43. gr. laganna eigi ekki við þar sem sú grein vísi til fjárhagslegs tjóns, en stefnandi krefjist bóta vegna ófjárhagslegs tjóns. Öllum tilvísunum stefnanda til laga og reglna sé þar af leiðandi mótmælt, þ.á m. til b-liðar 8. töluliðar 2. gr. laga nr. 77/2000.
- 47 Stefndi mótmælir tilvísunum til ábyrgðarreglna laga um fjölmiðla, þ.á m. sem vanreifuðum. Stefndi bendir á að ekki sé krafist ómerkingar á neinum ummælum í stefnu, auk þess sem umræddur sjónvarpsþáttur hafi verið í umsjón og á forræði meðstefndu. Þeir beri því ábyrgð á efni þáttarins eftir fyrirmælum a-liðar 1. mgr. 50. gr. laga um fjölmiðla. Af tilvitnuðu lagaákvæði leiði að sýkna beri stefnda af kröfum stefnanda, sbr. einnig orðalag 2. mgr. 50. gr. laga um fjölmiðla, enda eigi skilyrði þessarar greinar ekki við.
- 48 Stefndi tekur undir málatilbúnað meðstefndu að því er samrýmst getur hagsmunum hans og málatilbúnaði, þ.m.t. um (i) að fullnægjandi samþykki hafi legið fyrir til birtingar viðtala við stefnanda, (ii) að hið gagnstæða verði ekki ráðið af tölvupósti stefnanda til meðstefnda B frá 5. febrúar 2018, (iii) að stefnandi hafi áður unnið að sjónvarpsþáttagerð og haft reynslu af fjölmiðlum, (iv) að stefnanda hafi ekki getað dulist að viðtalið yrði birt og (v) ekki sett nein skilyrði um síðara samþykki. Viðtölin hafi þannig verið tekin upp með samþykki, vitund og vilja stefnanda, og samþykki aldrei verið afturkallað. Stefndi byggir á því að framangreind umfjöllun eigi einnig við, að breyttu breytanda, um kynningu á þættinum sem birtist á D í undanfara birtingar þáttarins.
- 49 Stefndi byggir á því að fjárhæð umkrafinna miskabóta sé, hvað sem öðru líði, úr hófi fram og ekki í samræmi við réttarframkvæmd. Orsakatengsl verknaðar og afleiðinga séu jafnframt ósönnuð. Stefndi byggir á því að stefnandi beri sönnunarbyrði um grundvöll tjóns síns. Upphafstíma dráttarvaxta er mótmælt, en stefndi telur að hann ætti í öllu falli að miðast við dómsuppsögu, fremur en fyrra tímamark. Samkvæmt stefnda er þó ekki ágreiningur um upphafstíma skaðabótavaxta miðað við forsendur málatilbúnaðar stefnanda.
- 50 Loks er á því byggt að óskipt skaðabótaábyrgð komi því aðeins til greina að því marki sem stefndu verði taldir hafa staðið saman að meintu skaðaverki í skilningi reglna um óskipta ábyrgð. Stefnandi beri sönnunarbyrði um að svo hafi verið, sem og um önnur skilyrði skaðabótaábyrgðar, en stefndi mótmælir því að slík sönnun hafi tekist.

V

Niðurstöður

- 51 Eins og áður segir ríkir verulegur ágreiningur á milli aðila um atvik málsins. Aðilar eru þó sammála um að stefnandi hafi samþykkt að veita stefndu B og C viðtöl í tengslum við gerð sjónvarpsþáttanna E, sem sýndir voru á sjónvarpsstöð meðstefnda D vorið 2018. Aðilar eru hins vegar ósammála um það hvernig til þess kom að viðtöl voru tekin við stefnanda í umrætt sinn, hver hafi fyrst haft samband við hvern, í hvaða röð viðtölin hafi verið tekin, hvort stefnandi hafi veitt samþykki fyrir þremur viðtölum eða aðeins tveimur, svo og hvort viðtölin hafi öll verið tekin sama daginn eða ekki.
- 52 Aðila greinir sömuleiðis á um hvort gerður hafi verið fyrirvari af hálfu stefnanda um að hún hafi viljað sjá umrætt efni áður en það yrði birt, svo og hvort sérstakt samþykki hennar hafi verið skilyrði eða forsenda slíkrar birtingar. Aðila greinir enn fremur á um efnislega þýðingu tölvupósts stefnanda til stefnda B þann 5. febrúar 2018, hvort stefnandi og eftir atvikum [...] hafi ítrekað reynt að ná sambandi við stefnda B eftir að upptökum lauk, hvort stefnandi og [...] hafi farið fram á að fá að sjá umrætt efni áður en það var birt, hvort þær hafi reynt að fá stefndu til að hætta við birtingu efnisins og hvort stefnandi hafi í reynd bannað birtingu viðtalanna.
- 53 Þátturinn með viðtölunum við stefnanda er sömuleiðis í stefnu sagður hafa birst á sjónvarpsrás stefnda D þann 11. mars 2018, en af öðrum gögnum málsins má ráða að þátturinn var í reynd sýndur þann 4. mars 2018.
- 54 Af framansögðu má ljóst vera að ýmislegt er á huldu um eiginleg atvik málsins og lítið um gögn sem nýst geta til að sannreyna hver hafi rétt fyrir sér og hver ekki. Verulegur vafi ríkir samkvæmt því um það hvað hafi verið rætt á milli stefnanda og stefndu B og C, í tengslum við þau viðtöl sem þeir áttu við stefnanda í ágúst 2017. Engin leið er heldur til að skera úr um hvað hafi nákvæmlega verið sagt eða samþykkt, né heldur til að efast um orð eins eða neins.
- 55 Torveldar þetta augljóslega úrlausn málsins og veitir, að mati dómsins, skjallestum gögnum málsins og upptöku af umræddum sjónvarpsþætti aukið vægi. Verður því fyrst og fremst horft til þeirra gagna við úrlausn málsins, auk framburðar aðila og vitna að því marki sem unnt þykir.

56 Stefnu B og C gáfu aðilaskýrslur við aðalmeðferð málsins, en stefnandi ekki, vegna veikinda hennar. Vitnið G, dagskrárstjóri sjónvarps hjá stefnda D gaf sömuleiðis skýrslu, sem og foreldrar stefnanda. Verður vikið að skýrslum þeirra eftir því sem þurfa þykir við úrlausn málsins.

2

57 Málið snýst öðrum þræði um starfsumhverfi fjölmiðla, sem gegna veigamiklu hlutverki í sérhverju lýðræðisríki. Hlutverk þeirra er ekki einskorðað við miðlun fréttu hins líðandi dags, heldur gegna þeir mun víðtækara hlutverki, þ.á m. við mótun heimsmyndar almennings og þeirra skoðana sem einstaklingar mynda sér á þjóðfélagsmálefnum, hópum og einstaklingum. Hefur mikilvægi og sérstök staða fjölmiðla í nútímasamfélagi ítrekað verið viðurkennd í dómaframkvæmd, bæði hér á landi og fyrir Mannréttindadómstóli Evrópu.

58 Það álitafni er undirliggjandi í málinu hvaða kröfur skuli gerðar til fjölmiðlamanna um samþykki viðmælenda þeirra, annars vegar fyrir upptöku og hins vegar fyrir birtingu á viðtölum sem tekin hafa verið upp með samþykki viðmælendanna. Á sama hátt vaknar spurning um það hvort aðrar kröfur skuli gerðar til fjölmiðla en almennt eru gerðar þegar um viðkvæmar persónuupplýsingar er að ræða eða einstaklinga í viðkvæmri stöðu.

59 Leita þarf meðal annars svara við þeirri spurningu hvort í samþykki fyrir viðtali, þ.m.t. um persónulega hagi, í tengslum við tiltekinn sjónvarpsþátt eins og hér háttar til, felist jafnframt samþykki fyrir því að viðtalið verði birt opinberlega, að því gefnu að slíkt sé gert í eðlilegu samhengi við tilgang og efni viðtalsins, eða hvort leita verði sérstaklega eftir samþykki fyrir slíkri birtingu með ótvíræðum og sannanlegum hætti.

60 Ekki er hins vegar um það deilt að snúist þeim hugur sem upphaflega hefur veitt samþykki fyrir viðtali, þ.e. um birtingu þess, þá ber fjölmiðlum við þær aðstæður að verða við óskum viðkomandi og hætta við birtingu viðtalsins.

- 61 Eins og áður segir var það markmið sjónvarpsþátta stefndu B og C, sem sýndir voru á sjónvarpsstöð meðstefnda D, að birta án fordóma rödd þjóðfélagshóps sem sjaldan eða aldrei fær að heyrast í fjölmiðlum, þ.e. fólks með reynslu af því að sitja í fangelsi, og leyfa föngum eða fyrrverandi föngum að segja eigin sögu.
- 62 Þættirnir voru að meginstefnu til byggðir upp með viðtölum við fanga, þar sem þeir sögðu sjálfir sögu sína eða lýstu líðan sinni og hugsunum tengdum dvöl þeirra innan fangelsis. Viðtölunum við fangana fylgdu innskot stefnda B, þar sem fjallað var um hagi viðkomandi viðmælanda hverju sinni.
- 63 Stefnandi er sem fyrr segir einn þeirra einstaklinga sem fjallað var um í umræddum þáttum og reynslu höfðu af setu í fangelsi. Óumdeilt er að stefnandi gaf samþykki sitt fyrir að minnsta kosti tveim viðtölum af þremur og lýsti þar af fúsum og frjálsum vilja persónulegum högum sínum, reynslu og viðhorfum. Samhliða var tekið viðtal við H, sem einnig var birt í þætti stefndu, þar sem hún ræddi meðal annars um hagi stefnanda og eigin upplifun tengda þeim.

- 64 Stefndu B og C hafa greint frá því að viðtölin við stefnanda og H hafi ekki verið tekin upp á einum og sama deginum, heldur á þremur dögum. Það er hvorki í samræmi við það sem fram kemur í stefnu né framburð H, fyrir dómi.
- 65 Báru stefndu að fyrst hefði verið tekið viðtal við stefnanda í [...], svo við lögreglustöðina við Hverfisgötu og loks á heimili H tveimur dögum síðar. Í millitíðinni hafi verið tekið viðtal við H. Stefnandi heldur því hins vegar fram að fyrst hafi verið tekið viðtal við hana fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu, þá á heimili H, og loks í [...], en öll viðtölin hafi átt sér stað sama daginn.
- 66 Óumdeilt virðist að stefnandi hafi verið handtekin þann 14. ágúst 2017 í Kringlunni og verið vistuð í fangaklefa yfir nóttina. Í umræddum sjónvarpsþætti vitnar stefndi B til þess, undir myndskaiði er sýnir stefnanda á heimili H, að þeir C hafi hitt stefnanda fyrir þann sama dag og að hún hafi verið handtekin daginn áður í Kringlunni. Þannig er látið að því liggja í þættinum sjálfum að viðtalið á heimili H hafi verið tekið sama dag og viðtalið fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu, ólíkt því sem fram kom hjá stefndu fyrir dómi.

- 67 Á hinn bóginn er til þess að líta að klæðnaður stefnanda var hinn sami í viðtali í [...]og fyrir framan lögreglustöðina við Hverfisgötu, en annar í viðtalinu sem tekið var á heimili H og í myndskaiði er birt var í þættinum og sýndi stefnanda á göngu í miðborg Reykjavíkur. Þetta styður það að viðtölin á [...] og við lögreglustöðina hafi verið tekin sama daginn, en viðtalið á heimili H hafi verið tekið annan dag, eins og stefndu halda fram.
- 68 Þetta leiðir einnig til þeirrar ályktunar að ólíklegt verður að telja að röð viðtalanna hafi getað verið með þeim hætti sem haldið er fram í stefnu, þ.e. að fyrst hafi verið rætt við stefnanda fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu, þá á heimili H og loks í [...]. Slíkt hefði útheimt að stefnandi skipti um föt á milli fyrsta viðtalsins og þess næsta og svo aftur á milli þess viðtals og þess síðasta, þar sem stefnandi hefði þá aftur klæðst sömu fötum og hún upphaflega var í, sem verður að telja frekar ólíklegt.

5

- 69 Stefnandi byggir mál sitt á því að hún hafi aðeins veitt samþykki fyrir því að viðtöl við hana yrðu tekin upp, en ekki að þau yrðu birt opinberlega. Afla hefði þurft sérstaks og sjálfstæðs samþykkis fyrir því, með ótvíræðum hætti, en slíkt samþykki hafi aldrei verið veitt. Þessu andmæla stefndu og telja að með því að samþykkja að veita umrædd viðtöl hafi stefnandi jafnframt samþykkt að þau yrðu birt, enda hafi hún aldrei gefið neitt annað til kynna.
- 70 Gögn málsins veita enga vísbendingu um það hvort stefnandi hafi áskilið sér rétt til að fá að sjá umrædd viðtöl áður en þau yrðu birt eða hvort það hafi verið afstaða hennar að óheimilt væri að birta umrædd viðtöl án sérstaks samþykkis af hennar hálfu. Öðrum gögnum er ekki til að dreifa um þessi atriði en staðhæfingum í stefnu, sem ekki hafa verið sannaðar við meðferð málsins fyrir dómi.
- 71 Niðurstaða málsins, hvað þessi atriði varðar, ræðst því óhjákvæmilega að nokkru leyti af því hvort rétt þyki að stefnandi beri sönnunarbyrði um staðhæfingar sínar eða ekki. Í því samhengi kemur til skoðunar hvort stefnandi skuli bera hallann af því að hafa ekki tryggt sér sönnun fyrir því að hún hafi sett það skilyrði fyrir birtingu viðtalanna í greint sinn að birtingin væri háð sérstöku og ótvíræðu samþykki hennar, eða eftir atvikum um afturköllun samþykkis hennar, eða hvort rétt þyki að stefndu verði látnir bera hallann af því að hafa ekki tryggt sér sérstakt samþykki stefnanda fyrir birtingu viðtala við hana.

- 72 Því hefur ekki verið andmælt af hálfu stefnanda að hún hafi haft reynslu af fjölmiðlum, þ.m.t. af framleiðslu sjónvarpsefnis, áður en hún ákvað að veita stefndu B og C umrædd viðtöl. Þá hefur því ekki verið andmælt að stefnandi hafi vitað um tilgang viðtalanna, svo og um markmið og efnistöð umræddra sjónvarpsþátta, a.m.k. í meginatriðum.
- 73 Stefnanda hlýtur að mati dómsins, í ljósi reynslu sinnar og þekkingar, svo og að virtum fyrri samskiptum við stefndu, þ.á m. tölvupóstasamskiptum, að hafa verið það ljóst að tilgangur viðtala við hana væri sá að birta viðtölin í umræddum sjónvarpsþætti, E, enda er vandséð að tilgangur með því að taka upp viðtöl við stefnanda, í þessu samhengi, hafi getað verið annar.
- 74 Gögn málsins bera sem fyrr segir ekki með sér að stefnandi hafi sett þann fyrirvara að hún yrði að samþykkja birtingu viðtalanna sérstaklega áður en þau yrðu birt opinberlega, hvorki tölvupóstasamskipti stefnanda og stefnda B þann 7. ágúst 2017, átta dögum áður en umrædd viðtöl voru tekin upp, né önnur gögn. Gögnin styðja þvert á móti að stefnanda hafi verið það ljóst frá upphafi að tilgangur viðtalanna hafi verið að þau yrðu birt opinberlega í umræddum sjónvarpsþætti. Slíkt verður meðal annars ráðið af fyrrnefndum tölvupóstasamskiptum aðila þann 7. ágúst 2017, svo og af tölvupósti stefnanda til stefnda B frá 5. febrúar 2018.
- 75 Í tölvupósti stefnda B til stefnanda þann 7. ágúst 2017 segir stefndi meðal annars: „Það væri líka æðislegt að hafa við þig viðtal um þetta verkefni þitt og dagana eftir að þú komst út þar sem þú stóðst nánast á götunni, peningalaus og allslaus.“ Stefnandi svarar: „Og með viðtal, já það ætti að vera í lagi. Áttu við E eða eitthvað annað?“ Stefndi heldur áfram: „..., ég er að tala um að fá þig í E þar sem við gætum rætt um hvað þú ert að gera og um þetta merkileg (sic) verkefni þitt sem vel gæti orðið að stórum hlutum. Um leið gæti ég líka spurt þig út í þessa fyrstu daga utan fangelsisins og lífið og tilveruna. Verkefnið gæti þó fengið gott pláss og orðið því til góða. Því meiri umfjöllun (sic), því betra.“ Viðbrögð stefnanda eru þessi: „já, já eigum við ekki bara að negla það niður.“ Stefndi segir að lokum: „Verð í bandi þegar við erum klárir.“

- 76 Viðtölin voru tekin upp í framhaldi af þessum samskiptum, þ.e. um miðjan ágúst 2017. Ekki er að sjá að frekari samskipti hafi átt sér stað á milli aðila fyrir en þann 5. febrúar 2018, er stefnandi sendi stefnda B tölvupóst.
- 77 Tölvupóst sinn frá 5. febrúar 2018 hóf stefnandi með því að hrósa stefnda B fyrir þátt hans og meðstefnda C, sem virðist hafa verið á dagskrá sjónvarps hinn 4. febrúar 2018. Hún heldur áfram og hefur eftir H að eitthvað [verði] notað af því sem hún hafi sagt í þáttunum og spyr hvenær [þetta] hafi annars átt að koma. Verður þetta orðalag ekki skilið öðruvísi en svo að spurning stefnanda lúti að því hvenær umrætt efni eigi að birtast opinberlega.
- 78 Framangreind orðaskipti á milli stefnanda og stefnda B styðja ótvírætt, annars vegar, að stefnanda hafi verið ljóst að tilgangur viðtalanna hafi verið að birta þau opinberlega í umræddum sjónvarpsþætti og, hins vegar, að viðtölin yrðu birt án þess að áður yrði sérstaklega leitað eftir samþykki hennar.
- 79 Telja verður að ella hefði stefnandi gert skýran áskilnað í tölvuskeytum sínum þann 7. ágúst 2017 um að hún væri ekki með orðum sínum að samþykkja birtingu viðtala við hana, eða að minnsta kosti sett fyrirvara við samþykki sitt. Eins verður að ætla að stefnandi hefði hagað orðum sínum með öðrum hætti í póstinum þann 5. febrúar 2018, ef þá hefði legið fyrir að hún hefði áður gert skýran og afdráttarlausan fyrirvara um að ekki mætti sýna umrædd viðtöl nema með sérstöku samþykki hennar.
- 80 Hvað varðar það viðtal sérstaklega sem tekið var fyrir utan lögreglustöðina við Hverfisgötu í Reykjavík og ágreiningur er um, þá bera gögn málsins ekki með sér að stefnandi hafi kvartað yfir því við stefndu, óháð öllu öðru, eða greint það frá öðrum viðtölum, t.d. í áður nefndum tölvupósti sínum til stefnda B frá 5. febrúar 2018. Að því virtu og í ljósi fyrri samskipta aðila verður að ætla að stefnandi hafi verið samþykk birtingu þess viðtals, með sama hætti og annarra viðtala.
- 81 Með hliðsjón af framangreindu verður að telja að stefndu hafi mátt hafa réttmætar væntingar um að stefnandi væri meðvituð um tilgang viðtalanna við hana og samþykk því að þau yrðu birt opinberlega í umræddum sjónvarpsþætti, að minnsta kosti fram til 5. febrúar 2018. Af þeim sökum verður ekki talið að þörf hafi verið á því fyrir stefndu, eins og hér stóð á, að tryggja sér með sérstökum hætti staðfestingu stefnanda á því að hún væri samþykk birtingu viðtala við sig í umræddum sjónvarpsþætti.

- 82 Í stefnu er því haldið fram að í áður nefndum pósti stefnanda til stefnda B frá 5. febrúar 2018 hafi, hvað sem öðru líði, falist skýr og afdráttarlaus afturköllun á samþykki hennar við því að viðtöl við hana yrðu birt í nefndum sjónvarpsþætti. Stefndu hafi því mátt vera ljóst, að minnsta kosti frá því tímamarki, að hún væri andvíg birtingu viðtalanna. Því andmæla stefndu.
- 83 Óháð öllu öðru virðist ljóst að pósturinn var aðeins sendur stefnda B og gæti því aldrei bundið aðra en hann, þar sem hvorki meðstefndi C né vitnið G, dagskrárstjóri sjónvarps hjá meðstefnda D kannast við að hafa séð umræddan tölvupóst, eða að þeim hafi verið kunnugt um efni hans.
- 84 Í nefndum tölvupósti kemur annars fram að fjölskylda stefnanda sé fokvond út í hana fyrir að koma fram í þáttunum og spurt: „Er hægt að taka mig út úr þessu?“ Í þessu orðalagi felast vangaveltur stefnanda um það hvort mögulegt sé að klippa viðtöl við hana út úr umræddum sjónvarpsþætti. Af orðalaginu má einnig ráða að neikvæð viðbrögð fjölskyldu stefnanda séu undirrot þeirra vangaveltna, a.m.k. að meginstefnu til, fremur en að það sé afstaða stefnanda sjálfrar að vilja hætta við að koma fram í þættinum.
- 85 Ætla má af orðalagi fyrrnefnds tölvupósts stefnanda til stefnda B að stefnandi hafi ekki verið jafn viss um það og áður þann 5. febrúar 2018, einkum vegna viðbragða fjölskyldu sinnar, hvort hún ætti að koma fram í umræddum sjónvarpsþætti eða ekki. Ummæli stefnanda verða þó hvorki skilin á þann veg að með þeim hafi stefnandi afturkallað með skýrum og afdráttarlausum hætti samþykki sitt fyrir því að viðtöl við hana yrðu birt, né gefið skýr fyrimæli um að stefndu væri óheimilt að birta viðtölin í nefndum sjónvarpsþætti. Önnur gögn málsins gefa ekki tilefni til þess að orð stefnanda í póstinum verði túlkuð rýmra en samkvæmt orðanna hljóðan.
- 86 Vitnið H, [...] stefnanda, sem viðstödd var þegar eitt af þremur viðtölum stefndu B og C við stefnanda var tekið upp, auk þess sem hún ræddi sjálf við þá um málefni stefnanda, bar fyrir dómi að hún hefði rætt símleiðis við stefnda C eftir að viðtölin höfðu verið tekin upp, að því er virðist til að óska eftir því að fá að sjá viðtölin áður en þau yrðu birt. Því hafi C hafnað. Sjálfur kannaðist C ekki við að hafa rætt við H.
- 87 Athyglisvert er, óháð öðru, að það virðist ekki hafa borið á góma í framangreindu símtali vitnisins H og stefnda C, samkvæmt frásögn vitnisins, að stefnandi, eða eftir

- atvikum vitnið sjálf, hefðu aðeins gefið samþykki fyrir því að viðtölin yrðu tekin upp, en ekki að þau yrðu birt án sérstaks samþykkis þeirra.
- 88 Símtalið virðist hafa snúist um það hvort unnt væri að fá að sjá efnið áður en það væri birt opinberlega. Ætla verður að símtalið hefði þróast á annan veg ef stefnandi, eða eftir atvikum vitnið sjálf, hefðu gert skýran áskilnað um að viðtölin yrðu ekki birt opinberlega nema með sérstöku samþykki þeirra. Þá virðist [...] stefnanda ekki hafa gert frekari reka að því að viðtal við hana yrði fellt út úr þáttunum, eða að tryggja með öðrum hætti að ekki kæmi til birtingar þess.
- 89 Þykir framangreint skjóta enn frekari stoðum undir þann skilning að ljóst hafi verið frá upphafi hver tilgangur viðtalanna hafi verið og að þau myndu birtast í þáttum stefndu, E, eftir atvikum án frekari atbeina af hálfu stefnanda og H.
- 90 Af ummælum stefnda B í svarpósti meðstefnda C til [...], dags. 2. mars 2018, tveim dögum fyrir birtingu viðtalanna, má einnig ráða að stefndu hafi verið í góðri trú um að birting viðtalanna væri í góðri sátt við stefnanda og H, þrátt fyrir póst stefnanda frá 5. febrúar sama ár. Í því samhengi má meðal annars vísa til eftirgreindra orða stefnda í póstinum „*Auðvitað veit ég að um viðkvæmt efni er að ræða en það er gert í fullu samkomulagi við þær mæðgur.*“
- 91 Þá verður einnig að horfa til þess að mati dómsins, að stefnanda gafst gott ráðrúm til að íhuga og endurskoða afstöðu sína og vilja, þar sem nokkur tími leið annars vegar frá fyrstu samskiptum aðila og þar til viðtöl við stefnanda voru tekin upp, í ágúst 2017, og hins vegar frá þeim tíma og þar til þau voru birt, í mars 2018. Ekki verður séð af gögnum málsins að hún hafi gert neinn reka að því að koma í veg fyrir birtingu umræddra viðtala, að undanskildum áðurnefndum tölvupósti til stefnda B.

- 92 Að framangreindu virtu verður ekki séð að unnt sé að meta stefndu það til sakar, hvað þá til verulegs gáleysis, eins og áskilið er svo að um geti verið að ræða ólögmeta meingerð í skilningi b-liðar 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga, að hafa birt viðtöl við stefnanda í sjónvarpsþættinum E þann 4. mars 2018, viðtöl sem stefnandi hafði sjálfviljug mætt í og veitt þar upplýsingar af fúsum og frjálsum vilja um persónulega hagi sína, meðvituð um það í hvaða tilgangi viðtölin voru tekin.
- 93 Þá er ekki, meðal annars af framangreindum ástæðum, hægt að fallast á að birting viðtala við stefnanda í umræddum sjónvarpsþætti hafi brotið gegn ákvæðum 229. gr. almennra hegningarlaga, ákvæðum laga nr. 77/2000 um persónuvernd og meðferð persónuupplýsinga, 71. gr. stjórnarskrárinnar eða 8. gr. Mannréttindasáttmála Evrópu, sbr. lög nr. 62/1994. Eins verður hvorki séð að stefndu hafi brotið gegn tilgreindum ákvæðum siðareglna D né Blaðamannafélags Íslands með birtingu viðtala við stefnanda í nefndum sjónvarpsþætti, né heldur að stefndi D hafi brotið gegn ákvæðum laga nr. 23/2013, enda verður við það að miða að stefndu hafi verið í góðri trú um að samþykki stefnanda lægi til grundvallar birtingu viðtala við hana á sjónvarpsstöð stefnda D í mars 2018.

- 94 Í stefnu er að því fundið að stefndi D hafi birt á vefsíðu sinni, [...] þann 4. mars 2018 kynningu á sjónvarpsþættinum E, þar sem meðal annars var fjallað um persónuleg málefni stefnanda, þ.m.t. að stefnandi hefði setið í fangelsi í nær þrjú ár, en flest brota hennar teldust nokkuð léttvæg. Stefnandi kveðst hvorki hafa veitt umræddar upplýsingar né samþykkt að þær yrðu birtar opinberlega.
- 95 Af framburði stefndu B og C var ekki annað að skilja en að þær upplýsingar sem fram hefðu komið í umræddum þætti hefðu verið frá stefnanda sjálfri komnar. Af hálfu stefnanda hefur aftur á móti verið fullyrt að þessar upplýsingar hafi ekki komið frá henni, en stefnandi gaf sem áður segir ekki skýrslu við aðalmeðferð málsins vegna veikinda.
- 96 Vitnið G, dagskrárstjóri sjónvarps hjá D bar fyrir dómi að þær upplýsingar sem birtar voru á vef stefnda þann 4. mars 2018 hefðu verið unnar upp úr umræddum þætti og verið samantekt á því sem þar kom fram. Um kynningu hafi verið að ræða á efni þessa hluta þáttarins, sem framleiddur hafi verið til birtingar í sjónvarpi. Það hafi þar

af leiðandi verið afstaða stefnda að búið væri að veita samþykki til birtingar þessara upplýsinga.

- 97 Ekki er óvarlegt að ætla að stefnandi hafi veitt stefndu B og C meiri upplýsingar við gerð umrædds sjónvarpsþáttar en einungis þær upplýsingar sem hún sést sjálf veita í þættinum. Verður við það að miða að stefndu hafi þannig haft aðgang að meiri upplýsingum en þeim sem stefnandi veitti berum orðum í mynd, þ.á m. upplýsingum um atriði sem texti B í þættinum byggðist á.
- 98 Þær upplýsingar sem fram komu í viðtölum við stefnanda, svo og á vefsíðu stefnda D, voru auk þess persónulegs eðlis og viðkvæmar. Vandséð er hvaðan þær upplýsingar hafi getað verið komnar, ef ekki frá stefnanda sjálfri eða aðilum sem stóðu henni nærri, eða eftir atvikum úr fyrri umfjöllun um hagi stefnanda á opinberum vettvangi, eins og ráða má af þættinum sjálfum.
- 99 Í umræddum þætti fór stefndi B með texta þar sem fram kom að áfengi og fíkniefni hefðu verið böf stefnanda. Þar kom sömuleiðis fram að stefnandi hefði setið í fangelsi í samtals þrjú ár og að flest brota hennar teldust nokkuð léttvæg. Þá var sömuleiðis vitnað í grein í I, sem ekki liggur frammi í málinu, en sagt var að stefnandi hefði samið um vist sína innan fangelsis. Aðrar þær upplýsingar sem raktar voru í umræddri dagskrárkyningu á vef stefnda D voru með sama hætti endursögn á því sem fram kom í umræddum sjónvarpsþætti.
- 100 Að framangreindu virtu er ekki hægt að fallast á það með stefnanda að sú háttsemi stefnda D, eða starfsmanna þess, að birta umræddar upplýsingar í kynningarskyni fyrir birtingu umrædds sjónvarpsþáttar, hafi verið saknæm eða að með henni hafi verið brotið gegn áðurnefndum laga- og siðareglum. Þvert á móti verður að fallast á skýringar vitnisins G, sem raktar voru hér að framan, enda verður ekki séð að stefndi hafi með kynningu sinni farið út fyrir efni umrædds sjónvarpsþáttar eða bætt einhverju við sem ekki kom þar fram.

10

- 101 Með vísan til þess sem að framan hefur verið rakið er ekki fallist á að háttsemi stefndu hafi verið saknæm, hvað þá að þeir hafi viðhaft verulegt gáleysi eins og áskilið er til að um geti verið að ræða ólögsmæta meingerð í skilningi b-liðar 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga. Á sama hátt er ekki á það fallist með stefnanda að háttsemi stefndu hafi verið ólögsmæt, eða að orsakasamband sé á milli afleiðinga og háttsemi stefndu.

- 102 Engin gögn hafa verið lögð fram í máli þessu til stuðnings því að stefnandi hafi, á þeim tíma er umrædd viðtöl voru tekin, ekki verið hæf eða bær til að taka þær ákvarðanir sem þeim fylgdu, þ.m.t. að heimila að viðtöl yrðu tekin við hana til birtingar í umræddum sjónvarpsþætti. Þvert á móti verður að ætla af gögnum málsins, þ.m.t. tölvuskeytum sem stafa frá stefnanda, að stefnandi hafi verið vel fær um að taka ákvarðanir fyrir sína hönd, þrátt fyrir þá erfiðleika sem hún hefur gengið í gegnum.
- 103 Að því virtu verður ekki séð að skilyrði sakarreglunnar eða b-liðar 1. mgr. 26. gr. skaðabótalaga hafi verið uppfyllt, eins og hér stendur á. Eru stefndu því sýknaðir af kröfum stefnanda.
- 104 Rétt þykir að hver aðili beri sinn kostnað af málinu, sbr. 3. mgr. 130. gr. laga um meðferð einkamála.
- 105 Stefnanda var veitt gjafsóknarleyfi hinn 7. janúar 2020. Allur gjafsóknarkostnaður málsins, þ.m.t. þóknun lögmanns stefnanda að fjárhæð 2.000.000 króna, greiðist úr ríkissjóði samkvæmt 1. og 2. mgr. 127. gr. laga um meðferð einkamála.
- 106 Af hálfu stefnanda flutti málið Guðbrandur Jóhannesson lögmaður.
- 107 Af hálfu stefndu B og C flutti málið Eva Bryndís Helgadóttir lögmaður.
- 108 Af hálfu stefnda D flutti málið Stefán A. Svensson lögmaður.
- 109 Jóhannes Rúnar Jóhannsson héraðsdómari kveður upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndu, B, C og D, skulu vera sýkn af kröfum stefnanda, A.

Málkostnaður fellur niður.

Allur gjafsóknarkostnaður málsins, þ.m.t. þóknun lögmanns stefnanda að fjárhæð 2.000.000 króna, greiðist úr ríkissjóði.

Jóhannes Rúnar Jóhannsson